



Maarten van Andel: Gasverboden, stroomtekorten, torenhoge rekeningen: burgers betalen de prijs van falend klimaatbeleid

Posted on 4 januari 2025 by Maarten van Andel

De belangrijkste les van het falende klimaatbeleid voor het nieuwe jaar is dat we weer moeten durven kiezen. Niet iedereen hoeft mee te praten en niet iedereen hoeft tevreden te worden gehouden. Effectief klimaat- en energiebeleid vergt duidelijke strategische keuzes, met een onderbouwde prioritering en volgorde van wat we nu, later en niet doen. Die onderbouwing moet inzichtelijk gebaseerd zijn op wetenschappelijke feiten, kwantitatieve analyses en een integrale visie. We moeten niet 'alles' willen doen, en zeker niet alles tegelijk. Die visieloze aanpak is een belangrijke oorzaak van het huidige falen.

Er bestaat niet zoiets als 'de' energietransitie. De huidige aanpak is 'een' energietransitie, zeker niet de enig mogelijke, en al helemaal niet de meest effectieve. De allesomvattende breedte met een veelheid van grote en kleine

maatregelen is veel te complex en veel te duur. Dat maakt steeds meer mensen verward, opstandig, wanhopig of onverschillig. De baaierd van honderden klimaatmaatregelen heeft bovendien weinig samenhang. Dat leidt tot suboptimalisaties en zelfs tegenstrijdigheden. Een schrijnend voorbeeld daarvan is de structurele netcongestie waar we nog zeker tien jaar onder gaan lijden.

Fundamenteel plichtsverzuim van de overheid

We hebben in de afgelopen tien jaar stabiele kolencentrales vervangen door variabele wind- en zonneparken. We vervangen tegen de klippen op cv-ketels en brandstofauto's door warmtepompen en elektrische auto's. We hebben daarmee de fluctuaties in zowel stroomaanbod als -afname flink opgeslingerd. We hebben in diezelfde afgelopen tien jaar echter verzuimd om het elektriciteitsnet daartoe uit te breiden. De huidige netcongestie was in 2015 al volstrekt voorspelbaar en zelfs bekend bij insiders, maar er is geen integrale aanpak geweest om die te voorkomen.

Dat is een fundamenteel plichtsverzuim van de overheid, want we hebben het hier over een basale nutsvoorziening waar iedereen van afhankelijk is voor veiligheid, warmte, leven, werk, voedsel, water, zorg en mobiliteit. Het is wat mij betreft de schande van 2024 dat de overheid ons afscheept met de vrijblijvende doodoener dat we zullen moeten wennen aan meer stroomuitval. Dat illustreert dat de visie ontbreekt en de prioriteiten van het klimaat- en energiebeleid totaal verkeerd liggen. Er is wel een klimaatfonds van 35 miljard euro voor windmolens, zonnepanelen, elektrische auto's en waterstoffabrieken, maar de burgers en bedrijven die dat moeten betalen krijgen te horen dat ze niet meer zeker kunnen zijn van de stroom die nodig is om al dat geld te verdienen.

Het kan zomaar zijn dat de Indiase hoofddirectie van Tata Steel om deze reden al heeft besloten dat ze uit IJmuiden zullen vertrekken. Laat niemand daarom juichen als dat gebeurt. Los van het verlies aan werkgelegenheid, technische expertise en belastinginkomsten zal Tata het staal elders gaan maken, waarschijnlijk met meer CO₂-uitstoot en luchtvervuiling dan in IJmuiden. Tata Steel in IJmuiden is eveneens een schrijnend voorbeeld van tegenstrijdigheid en een gebrek aan duidelijke politieke keuzes. Het tegelijk willen verminderen van luchtvervuiling en CO₂-uitstoot bij Tata is buitengewoon ineffectief beleid, en werkt daarom slecht.

Roet, fijnstof en zwaveldioxide zijn luchtvervuiling, waarvan omwonenden last hebben en ziek worden. Dat lokale probleem moet met urgentie en topprioriteit worden aangepakt, conform de milieuwetten die we daarvoor hebben. CO₂ daarentegen is geen luchtvervuiling. Daar merken de omwonenden niets van. CO₂-uitstoot is nooit een lokaal kortetermijnprobleem, maar een mondiaal langetermijnprobleem. Die twee totaal verschillende problemen vergen verschillende technische maatregelen en ook verschillend beleid. Tata zou zelf binnen vijf jaar de luchtvervuiling in belangrijke mate kunnen en moeten aanpakken, zonder veel afhankelijkheden van openbare infrastructuur. Voor CO₂-reductie zijn ze echter zeer afhankelijk van openbare wind- en zonneparken, elektriciteitsnetten en waterstoffabrieken.

Luchtvervuiling moet prioriteit zijn

Die openbare infrastructuur is zoals we weten in nog geen tien jaar op orde. Daar moeten we dus vooral niet op wachten bij het aanpakken van de lokale luchtvervuiling in en om IJmuiden. Eerst moet de lucht van de omwonenden schoon worden, daarna kan verder worden gewerkt aan CO₂-reductie. Dat behoren de prioriteiten te zijn.

Ik sprak hier laatst in goede orde over met een Tweede Kamerlid. Die begreep mij, maar gaf vervolgens aan 'dat het zo niet werkt in de politiek'. De ongedefinieerde term 'groen staal' is daarin leidend, en daar moet alles onder vallen. Het resultaat is een veel te brede alles-tegelijk-aanpak, met bedroevend weinig voortgang voor de mensen om wie het gaat.

Een derde schrijnend voorbeeld van tegenstrijdig en onsamenhangend beleid is de splinternieuwe wijk Bosakkers in Veldhoven. Jazeker, dat is de gemeente waar chipmachinemaker ASML is gevestigd. De o zo belangrijke technische experts van deze unieke wereldmarktleider zitten thuis in de kou vanwege ontoereikende warmtepompen en torenhoge energierekeningen. Je zal als jonge briljante techneut maar met hoge ambities en verwachtingen uit een minder welvarend land zijn gekomen, om vervolgens in het rijke Nederland de hele winter te vernikkelen. Opnieuw blijken de mensen om wie het gaat in dit land minder prioriteit te krijgen dan het falende klimaatbeleid, in dit geval het mislukte aardgasverbod.

De journalistiek bezondigt zich helaas ook aan veralgemeniserende

onvolkomenheden. In de berichtgeving over de vulkaanuitbarsting op Hawaï werd gesproken over 'vulkanische gassen zoals SO₂ en CO₂, die gevaarlijk kunnen zijn voor de bevolking'. Dit is dezelfde fout als die de politiek maakt bij Tata Steel in IJmuiden. SO₂ (zwaveldioxide) is giftig en vervuילend, en vormt een mogelijk gevaar voor de bevolking. CO₂ (kooldioxide) is niet giftig en niet vervuילend, en vormt geen gevaar voor de bevolking. Dit lijkt misschien semantische muggenzifterij, maar dat is het niet. Zolang we niet duidelijk en concreet begrijpen en zeggen waar het over gaat, en in plaats daarvan allerlei niet-gerelateerde zaken op één hoop gooien, blijft ons klimaatbeleid en ook de meningsvorming daarover falen.

'*The devil is in the details*' geldt zeker voor milieu- en energiezaken. Dat vergt echter wel de nodige inhoudelijke verdieping en kennis, en daar schort het volgens diverse lokale en landelijke politici die ik hierover heb gesproken ernstig aan. Klimaattafeladviezen van wetenschappers en ondernemers, die hun boterham verdienen met het huidige klimaatbeleid, zijn allermïnst zaligmakend. Politici en journalisten die erover gaan dienen zelf voldoende inhoudelijke kennis van klimaat- en energiezaken te verwerven om kritisch te kunnen doorvragen en zich niks op de mouw te laten spelden.

Onsamenhangend beleid en slechte prioritering.

Journalist Bram Vermeulen liet op 18 december op NPO 2 zien hoe je dat doet: in een confronterende aflevering van *Frontlinie*, getiteld 'De groene illusie', over de rampzalige mens- en milieuvernietiging door nikkelmijnbouw in Nieuw-Caledonië. Dat nikkel is nodig voor de elektrische auto's waar we in de EU allemaal in moeten gaan rijden. Het feit dat daar aan de andere kant van de wereld natuur, cultuur en mensen voor worden vernietigd staat niet in de krant en ook niet op de Europese agenda. Net als in IJmuiden en Veldhoven worden de mensen om wie het gaat ondergeschikt gemaakt aan falend klimaatbeleid, in dit geval dat van elektrisch rijden. Het is het zoveelste schrijnende voorbeeld van onsamenhangend beleid, suboptimalisatie en slechte prioritering.

Laten we in 2025 stoppen met klimaatbeleid – en verslaggeving daarover – zonder gedegen inhoudelijke kennis. Politici hebben wel steeds meer vaardigheid om te overleven in de Haagse slangenkuil, maar steeds minder vaardigheid in de technisch inhoudelijke details van hun portefeuille. Dat zeg ik niet, dat zeggen die politici zelf. Ik kan het zien aan hun klimaat- en energiebeleid en aan hun

communicatie daarover. Politici falen niet omdat ze dom zijn, maar omdat ze veel teveel met zichzelf en met elkaar bezig zijn in plaats van met de mensen die hen kiezen en betalen.

Dit is de tijd om daarop te reflecteren en er iets mee te doen. Ik wens u een voorspoedig en optimistisch nieuwjaar!

Maarten van Andel is chemicus en publiceerde in 2023 [Kies Wijzer Klimaat. Praktische gids voor consument en kiezer](#). Dit verhelderende boek verscheen bij Uitgeverij Blauwburgwal, kost €17,50 en is overal verkrijgbaar, ook [in de winkel van Wynia's Week](#).

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar** met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, [ook in het nieuwe jaar 2025](#)? Hartelijk dank!